

У ИМЕ НАРОДА

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ - Одељење за ратне злочине, у већу састављеном од судија Винке Бераха Никићевић, председника већа, Снежане Николић Гаротић и Растка Поповића, чланова већа, са записничарем Сњежаном Ивановић, у кривичном предмету против опт. ШПАНОВИЋ МИЛАНА, чији је бранилац адвокат Ђорђе Калањ, због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ по оптужници Тужиоца за ратне злочине, КТРЗ бр. 14/2007 од 03.06.2009. године, прецизиране на главном претресу дана 25.06.2010. године, након одржаног главног и јавног претреса дана 25.06.2010. године донео је и истог дана у присуству заменика тужиоца за ратне злочине Душана Кнежевића и оптуженог, јавно објавио

ПРЕСУДУ

Опт. МИЛАН ШПАНОВИЋ од

КРИВ ЈЕ

Што је:

у временском периоду од почетка октобра месеца 1991. године до краја јануара месеца 1992. године у просторијама затвора у Старој Градишки у Републици Хрватској у саставу тадашње Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ), као припадник Територијалне одбране (ТО) Српске Аутономне Области (САО) Крајине - Републике Српске Крајине (РСК), кршећи правила међународног права за време оружаног сукоба који је тада постојао, а није имао карактер међународног сукоба, између Југословенске народне армије (ЈНА) у чијем су саставу биле јединице ТО САО Крајине – а од 19.12.1991. године Републике Српске Крајине (РСК), са једне стране и хрватских оружаных формација у чијем су саставу

биле јединице Министарства унутрашњих послова (МУП) Хрватске и организоване оружане јединице Збора народне гарде (ЗНГ) са друге стране, противно члану 3 став 1 тачка 1а), члан 4 став 1 и члан 27 став 1 Четврте женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.08.1949. године («Службени лист ФНРЈ» број 24/50), члан 4 став 1 и став 2 тачка а) и члан 13 став 2 Допунског протокола уз Женевске конвенције о заштити жртава немеђународних оружаных сукоба од 12.08.1949. године (Протокол II), («Службени лист СФРЈ», Међународни уговори бр.16/78), према цивилним лицима која не учествују у непријатељствима, а затворена и лишена слободе у вези оружаног сукоба и налазе се у власти једне стране у сукобу, према којима се мора поступати у свакој прилици човечно, без икакве неповољне дискриминације засноване на етничкој припадности и који морају бити заштићени од сваког насиља или застрашивања, окрутно поступао, вршио њихово мучење и телесно повређивање, тако што је:

Тачно неутврђеног дана у временском периоду од прве половине октобра 1991. године до краја јануара 1992. године, најпре наредио оштећеном Богуновић Ђури да се изује и стојећи на прстима чело окрене према зиду, а затим му почео гулити главу о зид повлачећи је горе-доле након чега му је угурао шаку у уста, чупајући му зубе и десни, полонивши му притом више зуба доње вилице, а потом га ударао по телу ногом обувеном у ципелу;

Заједно са НН мушким лицем:

-дана 18.10.1991. године најпре наредили ошт.Филиповић Луки да стави руке на леђа, рашири ноге и стане лицем према зиду, након чега га је окривљени почео тући ланцем, а НН лице пендреком по телу, окривљени му затим ударио шамар, а онда су га обојица ухватили рукама за косу и више пута му ударали главу о зид,

-у два одвојена дана у временском периоду од почетка октобра до средине децембра 1991. године, наредили ошт.Квочић Јосипу да стави руке на леђа, рашири ноге и главу ослони о зид, а затим га почели ударати ногама обувеним у ципеле, један са једне, а други са друге стране тела, све док није пао на под, потом га газили по телу, а када се по њиховом наређењу придигао и заузео првобитни положај, наставили да га туку на исти начин, при чему је два пута падао, и два пута се дизао, што се поновило још једном приликом, једног од следећих дана,

на који начин је поменути оштећенима, припадницима хрватске националности наносио велике патње, повреде телесног интегритета и здравља,

чиме је изршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 Кривичног закона Савезне Републике Југославије (КЗ СРЈ).

Па га суд применом наведеног законског прописа и члана 5, 33, 38, 41 КЗ СРЈ

О С У Ђ У Ј Е

на казну затвора у трајању од **5 (пет) година.**

На основу члана 196 став 4 ЗКП, трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда.

На основу члана 206 став 2 ЗКП-а, оштећени се за остваривање имовинско-правног захтева упућује на парницу.

Образложење

Оптужницом Тужиоца за ратне злочине КТРЗ 14/07 од 03.06.2009. године, која је прецизирана на главном претресу од стране заменика тужиоца за ратне злочине дана 25.06.2010. године, стављено је на терет оптуженом Милану Шпановићу извршење кривичног дела дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ.

У својој завршној речи на главном претресу дана 25.06.2010. године, ***заменик тужиоца за ратне злочине*** након анализе изведених доказа, сматра да је током поступка утврђено да је оптужени починио кривично дело за које се терети. Предлаже да га за то дело суд огласи кривим и осуди по закону.

Опт. Милан Шпановић, саслушан у истрази дана 21.02.2008. године негира да је извршио кривично дело. Наводи да су у селу Боровац, општина Новска, оружани сукоби почели 16.08.1991. године, када их је напао Збор народне гарде и том приликом је као цивил био рањен. Територијална одбрана је формирана 18. или 19.08.1991. године. Мобилисан је након осам дана од рањавања, па је задужио оружје са

муницијом и униформу. Непосредни старешина у то време био му је Губић Слободан. Одмах је отишао на «линију» према Новској.

Објаснио је да је дана 05. октобра 1991. године рањен његов брат са којим није био у том периоду у контакту. Дана [REDACTED] октобра на свој рођендан, са братом од тетке [REDACTED] пошао је трактором од места Боровац до места Нова Варош са циљем да добије информације о свом брату. Зауоставила их је војска. Том приликом његов брат и он нису имали оружје. Наставили су пут војним камионом, а план му је био да пређе у Босанску Градишку. Дошли су до КП Дома Стара Градишка и само је том једном приликом био у затвору. Пришао му је непознати официр и захтевао да изврши препознавање заробљених лица из свог села и обећао да ће му дати телефон како би се информисао о свом брату. У КП Дому су били војници у различитим униформама. Ушао је у неки подрум, тада је видео Филиповић Луку, Богуновић Ђуру и Јосипа Квочића, који су се налазили у три одвојене просторије у којима је било још људи у униформама и у цивилу. Идентификовао их је, али **никакву силу према њима није применио** и није му познато из којих разлога га терете. Са њима је увек био у коректним односима.

Након што је извршио идентификацију ових лица, добио је телефон и вратио се назад у Боровац.

Објаснио је да му је брат подлегао повредама 13.октобра.

Познато му је да се против њега водио поступак у Хрватској због истог дела, али није знао исход тог поступка.

Војно је био ангажован до месец-месец и по дана пред крај 1991. године, а након тога је демобилисан и почео је радити у Црвеном крсту.

На главном претресу дана 17.09.2009. године, опт.Милан Шпановић мења одбрану наводећи да је оштећене Богуновић Ђуру, Квочић Јосипа и Филиповић Луку **ударао по телу, да би на истом претресу потом навео да их је гурнуо једном или два пута у раме или у леђа**. Све то дешавало се на ходнику. Објашњава да када су почели ударци од стране њему непознатих војника у СМБ униформама, један од њих му је рекао «а шта ти чекаш». Он је то схватио као наредбу. Његово учешће је код све тројице било исто. За све то време његов брат од тетке [REDACTED] није био присутан и чекао га је ван круга затвора.

Објашњава да је силу применио, јер је у то време био под утицајем алкохола и лекова, због рањавања брата. Брат му је подлегао повредама

13.10.1991, 15.10.1991 је сахрањен и седам наредних дана ишао је на гробље.

У односу на своје војно ангажовање, наводи да је војно био ангажован 1991. године максимално 20 дана и том приликом је ишао на положај од Бороваца према Новској, село Рајић. У време када је био у затвору у Старој Градишки, није био војно ангажован. Пушку је раздужио пре него што је кренуо за Босанску Градишку. У октобру, новембру и децембру 1991. године није био војно ангажован. Радио је у Црвеном крсту од краја новембра, до марта- априла 1992. године, када је поново био мобилисан.

На главном претресу дана 02.12.2009. године, опт.Милан Шпановић је прецизирао да је био војно ангажован у Територијалној одбрани од 25.08. до 15.09.1991. године, након чега је раздужио униформу и наоружање. До половине новембра није био нигде ангажован. Од друге половине новембра ангажован је у Црвеном крсту у Рајићу, као цивил, до марта или априла 1992. године када је поново био војно ангажован.

На главном претресу дана 12.02.2010. године, када је главни претрес почео изнова, оптужени наводи да је 16.08.1991. године, приликом напада хрватских оружаних снага био рањен као цивил. Дана 17.08.1991. године прелази у Босну и Херцеговину, одакле се након 5-7 дана враћа у Хрватску. Приликом повратка у Окучанима задужује униформу и полуаутоматску пушку, које је добио од униформисаних особа. Био је у територијалној одбрани. Држао је положаје у месту Рајић, где је био 5-6 дана. Након тога враћа се кући да пече ракију. Дана 08.10.1991. године трактором је кренуо у Босанску Градишку, да би се информисао о рањеном брату. На путу за Босанску Градишку зауставила их је војска, те су прешли он и брат од тетке [REDACTED] у војни камион. Стигли су у затвор у Старој Градишки. Један официр тражио је да идентификује неке особе из његовог места Боровац. На ходнику затвора стајао је са официром и 5-6 војника. Официр је прозивао особе које су излазиле из хелија, и на тај начин је вршио идентификацију. Том приликом видео је Богуновић Ђуру. Пришли су војници и почели су ударати Богуновић Ђуру, а један од њих му се обратио речима «шта чекаш». Био је под утицајем алкохола и лека апаурина, због рањавања брата. Након што је извршио идентификацију лица, он их није ударао, то је било можда јаче гурање, једном или два пута. Међутим дозвољава могућност да их је Богуновић Ђуру, Квочић Јосипа и Филиповић Луку једном или два пута ударио шаком по рамену или по леђима, али удараца у главу није било. Након тога вратио се у Боровац.

Објашњава да је од друге половине једанаестог месеца био ангажован радно у Црвеном крсту до краја 1991. године, мислећи притом да је то исто војно ангажовање.

Након предочавања исказа сведока оштећених Ђуре Богуновића, Јосипа Квочића и Луке Филиповића, саслушаних од стране истражног судије Општинског суда у Новској у предмету бр.Кир 124/97 од 29.04 1997. године, у делу где наводе и детаљно описују начин на који их је тукао оптужени Милан Шпановић, оптужени је изјавио да наводи оштећених нису тачни и да је једини разлог што га оптужују, зато што су само њега препознали.

Изразио је сумњу да су оштећени рекли да их је тукао, и да би волео да се суочи са Богуновић Ђуром и Квочић Јосипом.

Након што му је предочено да у претходном поступку није спомињао да је конзумирао алкохол, нити лекове, није могао дати објашњење зашто то није спомињао пред истражним судијом. Тврди да је почео са конзумирањем алкохола и лекова посебно када му је брат рањен, па све до 1994. године. Критичног дана попио је већу количину алкохола са лековима – апауринима, али може да опише догађај јер тог дана му је био и рођендан.

Бранилац оптуженог Милана Шпановића, адвокат Ђорђе Калањ у својој завршној речи навео је да је током овог поступка повређено право на правично суђење опт.Шпановић Милану. Повређено је начело непосредности, као и право на суочење са сведоцима оштећенима. Сведоци оштећени лажно терете опт.Шпановић Милана да их је тукао, на начин како су то представили, а на те околности је био спреман да се са њима суочи. Своје законско право у овом поступку није добио. Док се водио поступак у Републици Хрватској, у његовој одсутности, испитивање кључних сведока Богуновић Ђуре, Квочић Јосипа и Филиповић Луке у два наврата обављено је без присуства оптуженог. Оптужени је на крају приликом њиховог трећег саслушања ангажовао браниоца, али је све то остало без његовог суочења са сведоцима. Након детаљне анализе изведених доказа, предложио је да суд опт.Шпановић Милана ослободи од оптужбе у недостатку доказа сходно члану 355 тачка 2 ЗКП-а.

Опт. Милан Шпановић придружио се завршној речи свога браниоца.

У доказном поступку суд је:

-због промене састава већа, уз сагласност странака, на основу члана 309 став 1 ЗКП, прочитао исказе сведока Гргић Жељка и Кнежевић Жељка, који су саслушани на главном претресу дана 02.12.2009. године путем видео-конференцијске везе из Жупанијског суда у Загребу.

-извршио увид у списе Жупанијског суда у Пожеги бр.К.39/96 – К.42/97 и прочитао пресуду Жупанијског суда у Пожеги К.42/97-9 од 05.06.1997. године, правноснажна дана 13.08.1997. године ,

-у смислу члана 337 став 1 тачка 1 ЗКП прочитао исказ сведока Мирка Гргића од 27.03.2009.године у Жупанијском суду у Сиску, исказ сведока Мирка Крижанића од 27.03.2009. године у Жупанијском суду у Сиску.

-прочитао службену белешку истражног судије КИ.В.13/2007 од 24.04.2009. године, у којој је констатовано да је судија Вишња Вукић изјавила да су оригинали записника саслушаних сведока заједно са целокупном расположивом медицинском документацијом оштећених прослеђени суду Београду, прочитан је допис Жупанијског суда у Сиску, Република Хрватска, Истражног одјела од 09.04.2009. године; прочитана је повијест болести за Квочић Јосипа од 17.12.1991.године; налаз радиолога за Квочић Јосипа од 20.12.1991.године; налаз и мишљење лијечничке комисије за преглед особа обухваћених Законом о војним инвалидима број 4813/92 од 24.09.1992. године за Квочић Јосипа; упутница радиологу од 11.02.1992. године; решење Жупаније сисачко-мославачке, Уреда за рад здравство и социјалну скарб, Испоставе Новска од 18.07.1995. године Ур.бр.2176-03/3-02/1-95-2 којим се Квочић Јосипу признаје својство цивилног инвалида рата VI групе са 60% инвалидитета, за стално и право на особну инвалиднину VI групе; повијест болести од 07.10.1995. године за Квочић Јосипа; решење Републике Хрватске, Министарство рада и социјалне скарби, Сектор заштите жртава и судионика рата, Ур.бр.524-05/1-96-2 од 02.12.1996. године, којим се поништава решење Жупаније сисачко-мославачке Уреда за рад здравство и социјалну скарб, Испоставе Новска од 18.07.1995. године; решење Републике Хрватске, Сисачко-мославачка жупанија Уреда за рад, здравство и социјалну скарб, Испостава Новска број 2176-03/3-02/1-97-7 од 27.05.1997. године којим се Квочић Јосипу признаје привремено до 31.02.1998.године својство цивилног инвалида рата 5. групе са 70% инвалидности те право на особну инвалиднину; решење Републике Хрватске, Државна управа за скарб о развојаченим бранитељима и цивилним жртвама домовинског рата Ур.бр.542-03/1-97-2 од 11.11.1997. године, којим се мења решење од 27.05.1997. године; налаз и мишљење за Квочић Јосипа првоступањске лијечничке комисије за преглед особа обухваћених Законом о заштити војних и цивилних инвалида рата бр.359/97 од 17.03.1997. године; налаз и мишљење за

Квочић Јосипа другоступањске лијечничке комисије за преглед особа обухваћених Законом о заштити војних и цивилних инвалида рата бр.2136 од 11.09.1997. године; повијест болести од 30.03.2004. године за Квочић Јосипа, мишљење психолога Националног центра за психотрауму од 05.01.2004. године за Квочић Јосипа; решење Републике Хрватске, Уред државне управе у Сисачко-мославачкој жупанији, Служба за друштвене делатности, Испостава Новска, Ур.бр.2176-08-03-02-9 од 24.06.2002. године за Квочић Јосипа, цивилном инвалиду рата признаје се право на опскрбнину од 01.02. до 31.12.2002. године; као и решење Ур.бр.2176-08-03-03-3 од 28.03.2003. године којим се Квочић Јосипу признаје право на опскрбнину од 01.01. године до 31.12.2003. године; решење Уреда државне управе у Сисачко-мославачкој жупанији, Уреда за рад здравство и социјалну скрб, Испостава Новска, Ур.број 2176-03/2-02/1-02-4 од 07.02.2002. године, којим се признаје Јосипу Квочићу цивилном инвалиду рата V групе право на опскрбнину од 01.02. до 31.12.2002. године; решење Републике Хрватске, Министарство рада и социјалне скрби, Управа заштите жртава и судионика рата, Одјел за заштиту цивилних жртава из домовинског рата Ур.бр.524-05/2-01-2 од 15.05.2002. године којим се поништава решење Уреда државне управе у Сисачко-мославачкој жупанији, Уреда за рад здравство и социјалну скрб, Испостава Новска Ур.бр. 2176-03/2-02/1-02-4 од 07.02.2002. године.

-прочитао потврду Владе Републике Хрватске, Министарство одбране, Комисија за поступање са особама заробљеним у оружаним сукобима у Републици Хрватској од 10.09.1992. године, којом се потврђује да је Јосип Квочић био лишен слободе од стране непријатељских снага, те провео у логору «Стара Градишка» у времену од 29.09.1991. године до 12.12.1991. године; увјерење Републике Хрватске, Државне управе за скрб о развојаченим бранитељима и цивилним жртвама домовинског рата Ур.бр.542-04-97-5364 од 30.07.1997. године, којим се Јосип Квочић води као заточена особа у раздобљу од 29.09.1991. године до 12.12.1991. године; лијечнички налаз за Квочић Јосипа, Опће болнице Задар од 03.02.1995. године; пресуду Републике Хрватске, Жупаниски суд у Пожеги К.42/97-9 од 05.06.1997. године, којом је опт.Милан Шпановић оглашен кривим да је починио кривично дело против човјечности и међународног права, ратни злочин против цивилног становништва из члана 120 став 1 ОКЗ РХ и осуђен на казну затвора у трајању од 15 година, која је постала правноснажна дана 13.08.1997. године; медицинску документацију Диспанзера за ментално здравље Кутина од 17.12.1991. године и од 30.12.1991. године, за Квочић Јосипа; налаз специјалисте Нове болнице Загреб, Поликлиника, Амбуланта КИР. АМБ бр.505 од 29.01.1992. године за Богуновић Ђуру.

-У смислу члана 337 став 1 тачка 1 ЗКП прочитан је исказ сведока Рајка Демагића дат истражном судијом Војног суда у Загребу у

предмету број III Кир-270/93 од 16.09.1993. године, обзиром да се налази у САД на суду непознатој адреси.

- прочитао замолницу Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине од 17.09.2009. године, прослеђена надлежном државном органу Републике Хрватске ради уручења позива св.Филиповић Ивану, Богуновић Ђури, Квочић Јосипу, Гргић Мирку и Крижанић Мирку за главни претрес заказан за 28.10. и 29.10.2009. године; обавест Републике Хрватске Министарства правосуђа, Одјел за подршку жртвама и свједоцима у казним поступцима и поступцима за казнену дјела ратних злочина Ур.бр.514-05-02-02-09-26 од 20.10.2009. године, којим извештавају суд да ниједан сведок не пристаје сведочити пред Окружним судом у Београду у дане 28. и 29.10.2009. године, већ желе сведочити путем аудио видеокоференцијске везе, осим сведока оштећеног Богуновић Ђуре који је тешко болестан и непокретан, па није могуће његово сведочење ни на такав начин, са сведоком Кнежевић Жељком и Гргић Жељком нису ступили у контакт; службену белешку Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине бр.К.В.1/09 од 21.10.2009. године; замолницу Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине од 22.10.2009. године, прослеђену надлежном државном органу Републике Хрватске ради уручења позива св.Филиповић Ивану, Квочић Јосипу, Гргић Мирку и Крижанић Мирку за саслушање путем видеоконференцијске везе из Жупанијског суда у Загребу дана 02.12.2009. године; прочитао допис равнатељице, Сање Нола, Одјела за подршку жртвама и свједоцима у казним поступцима и поступцима за казнену дјела ратних злочина, Републике Хрватске Ур.бр.514/05-02-02-09-32 од 11.12.2009. године којим извештава суд да су ступили у контакт са сведоцима Гргић Мирком и Крижанић Мирком, док са Иваном Филиповићем није успостављен контакт, сведок Квочић Јосип изјавио је да није примио судски позив, да је стар и болестан, да је већ сведочио у овом предмету и да више не жели сведочити ни путем видеовезе из Жупанијског суда у Загребу, сведоци Гргић Мирко и Крижанић Мирко такође не желе сведочити путем видео везе; допис истражног судије Жупанијског суда у Загребу, број 3981/09 од 11.12.2009. године, којим извештава да за сведоке Ивана Филиповића, Јосипа Квочића, Мирка Гргића и Мирка Крижанића, који нису приступили у просторије Жупанијског суда у Загребу ради саслушања путем видеоконференцијске везе дана 02.12.2009. године; записник о испитивању свједока Жељка Кнежевића и Жељка Гргића број Кир-3981/09 од 02.12.2009. године, саслушани путем видеоконференцијске везе из Жупанијског суда у Загребу; замолница Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине број К.В.1/09 од 19.02.2010. године за саслушање сведока оштећених Квочић Јосипа и Ђуре Богуновића путем видеоконференцијске везе дана 06.04.2010. године из Жупанијског суда у Загребу; прочитао обавест Одељења за подршку жртвама и сведоцима

у казним поступцима и поступцима за казнена дела ратних злочина од 25.03.2010. године којим обавештавају суд да су поново ступили телефонским путем у контакт са синовима сведока Квочић Јосипа и Богуновић Ђуре и да нису у могућности приступити суду дана 06.04.2010. године због старости и здравствених проблема; прочитао обавијест Жупанијског суда у Сиску од 14.04.2010. године којим извештавају суд да је заказано рочиште ради саслушања у својству сведока оштећеног Квочић Јосипа, Богуновић Ђуре и Филиповић Ивана на адресама њиховог пребивалишта за дан 28.05.2010. године; обавештење о заказаном рочишту ради испитивања у својству сведока оштећених; обавештење заменику тужиоца, браниоцу и оптуженом Вишег суда у Београду о заказаном рочишту ради испитивања у својству сведока оштећених Квочић Јосипа, Богуновић Ђуре и Филиповић Ивана; допис Жупанијског суда у Загребу Истражни одјел од 06.04.2010. године у прилогу ког је и изјава Јосипа Квочића са медицинском документацијом од 24.03.2010. године; допис Министарства правосуђа Управа за европску унију и међународну сарадњу број 514-05-05-01-10-58 од 21.05.2010. године; записници Кир.320/10 о испитивању сведока оштећених Квочић Јосипа и Богуновић Ђуре у Боровцу, састављени дана 28.05.2010. године од стране Жупанијског суда у Сиску и записник Кир.320/10 о испитивању оштећеног Филиповић Ивана законског заступника иза сад покојног Филиповић Луке састављен дана 28.05.2010. године у Боровцу од стране Жупанијског суда у Сиску,

- прочитао извадак из казнене евиденције Републике Хрватске, Министарства правосуђа, Управа за казнено право, Одјел за казнене евиденције Ур.бр.514-05-01-01-09-02 од 13.10.2009. године, за опт.Шпановић Милана.

- прочитао допис председника Опћинског суда у Кутини, Стјепана Рожића, број 9-Су-369/09 од 26.10.2009. године,

- допис Републике Србије, Министарство одбране, ВБА бр.169038-3 од 14.12.2009. године; допис заменика тужиоца за ратне злочине КТРЗ бр.14/07 од 24.12.2009. године; допис Министарства одбране, Сектор за материјалне ресурсе ВМА бр.9-1677 од 30.12.2009. године, као и фотокопија медицинске документације за пок.Шпановић Жељка који је лечен у клиници за општу и васкуларну хирургију ВМА од 08.10. до 13.10.1991. године, врши се увид у фотокопију историје болести из Клиничко медицинског центра Бања Лука; допис Управе за људске ресурсе, Управе за обрану Сисак, Уред за обрану Новска Ур.бр.512 М2-79-02-09-2 од 30.12.2009. године; обавештење Клиничког центра Бања Лука бр.01-893-2/10 од 08.02.2010. године;

- прочитао извештај из КЕ МУП РС, Полицијска управа Нови Сад бр.1-41/10 од 12.02.2010. године, Бачка Паланка за опт.Шпановић Милана, као и извод из прекршајне евиденције МУП РС, Полицијска испостава Бачка Паланка од 05.02.2010. године за опт.Шпановића;

обавештење Војног одсека Нови Сад, Одељак Бачка Паланка, број 18-35 од 23.02.2010. године,

- прочитао налаз и мишљење судских вештака доц.др Александра Јовановића, спец.неуропсихијатрије и доц.др Наде Јанковић спец. медицинске психологије од 26.02.2010. године за опт. Милана Шпановића; извештај Министарства одбране, ВБА бр.1550-3 од 10.03.2010. године везано за почетак оружаног сукоба на територији Хрватске и допис ВБА број 1550-5 од 15.03.2010. године, као и допис ВБА од 19.03.2010. године.

- прочитао уверење за Шпановић Милана достављено од Општинске управе Бачка Паланка, Службе за утврђивање и наплату јавних прихода број IV-06-437-2/2010-78 и извршио увид у 4 извода из топографске карте достављене од Географског института Београд 26.03.2010. године.

- допис Министарства одбране Босне и Херцеговине број 13-04-1-1645-4/10 од 26.10.2010. године којим извештавају суд да увидом у архивску грађу нису пронађени релевантни подаци и документи, а везано за КПЗ Стара Градишка; допис Међународног комитета Црвеног крста од 12.05.2010. године.

На главном претресу дана 12.02.2010. године, у смислу одредбе члана 337 став 1 тачка 1 ЗКП, прочитан је исказ пок. ошт. Филиповић Луке, дат истражном судији Општинског суда у Новској, у предмету бр.Кир 124/97 од 29.04.1997. године. Како је овај сведок оштећени према допису Министарства правосуђа Републике Хрватске, Управе за међународну правну помоћ УР.бр. 514-05-01/03-07-7 од 20.09.2007. године, преминуо, то су испуњени услови да се исказ сведока оштећеног који је дао пред надлежним судом, прочита.

Прочитани су искази и сведока оштећених Квочић Јосипа, Богуновић Ђуре дати истражном судији општинског суда у Новској 29.04.1997 године, прочитани су искази законског заступника иза пок. Филиповић Луке, Филиповић Ивана, испитани пред Жупанијским судом у Сиску Кир-52/09 од 26.03.2009. године, као и сведока Гргић Мирка и Крижанић Мирка испитаних пред Жупанијским судом у Сиску Кир-52/09 од 27.03.2009. године, а све поводом замолнице истражног судије Округног суда у Београду – Већа за ратне злочине Ки.В.13/07 од 04.06.2008. године. Записници који су прочитани сачињени су пред надлежним судом, по замолници. Испитивању сведока присуствовали су у смислу члана 4 Европске Конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима истражни судија Већа за ратне злочине Округног суда у Београду и заменик тужиоца за ратне злочине из Београда. Бранилац окривљеног Милана Шпановића није био обавештен

о саслушању сведока оштећених, а што је утврђено из списка предмета. Искази сведока оштећених су прочитани, из разлога што је суд дописом Републике Хрватске, Министарство правосуђа, Одјела за подршку жртвама и свједоцима у казним поступцима и поступцима за казна дјела ратних злочина УР.бр.514-05-02-02-09-26 од 20.10.2009. године, обавештен да саслушање сведока оштећеног Богуновић Ђуре због тешке болести и непокретности није могуће ни путем видеоконференцијске везе. Такође, од стране наведеног органа дописом УР.бр.514-05-02-02-09-32 од 11.12.2009. године овај суд је обавештен да је сведок оштећени Квочић Јосип изјавио да је стар и болестан, да је већ сведочио у овом предмету и да више не жели сведочити ни путем видео везе из Жупанијског суда у Загребу. Из већ наведеног дописа суд је утврдио да су и сведоци Гргић Мирко и Крижанић Мирко такође изјавили да не желе сведочити путем видео везе из Жупанијског суда у Загребу. Свим сведоцима је указано на важност сведочења и понуђена помоћ у виду организацје превоза и доласка на суд, те подршке на суду, међутим, они су то одбили.

У смислу члана 251 став 5 ЗКП-а, истражни судија је дужан да на погодан начин обавести тужиоца, браниоца, оштећеног и окривљеног о времену и месту извршења истражних радњи којима они могу присуствовати, осим кад постоји опасност од одлагања. Суд је имајући у виду пропуст у претходном поступку учињен необавештавањем оптуженог и његовог браниоца о испитивању сведока заказаном у дане 26. и 27. март 2009. године, тај пропуст отклонио током поступка и обезбедио испитивање сведока оштећених у присуству браниоца оптуженог Милана Шпановића. Сведоци оштећени испитани су у месту свог пребивалишта из разлога што су због старости и болести одбили да дођу у Београд ради непосредног саслушања, а и одбили су да буду испитани путем видеоконференцијске везе из Жупанијског суда у Загребу.

Посредством међународне правне помоћи саслушани су сведоци оштећени од стране истражног судије уз присуство браниоца оптуженог адв.Марка Рафај. Међународна правна помоћ од стране надлежних органа Републике Хрватске пружена је на захтев председника већа у складу са одредбама уговора између СРЈ и Републике Хрватске о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима.

На главном претресу одржаном дана 07.06.2010. године, у смислу одбредбе члана 337 став 1 тачка 1 ЗКП, уз сагласност заменика тужиоца за ратне злочине и противљење одбране, прочитани су искази сведока оштећених Богуновић Ђуре и Квочић Јосипа, као и законског заступника иза пок. Филиповић Луке, Филиповић Ивана, испитани од стране

истражног судије Жупанијског суда у Сиску дана 28.05.2010. године, у њиховом месту пребивалишта у Боровцу, а на основу замолнице Вишег суда у Београду – Одељења за ратне злочине К.По2 бр.32/2010 од 30.03.2010. године. Ово из разлога што је Министарство правде Републике Хрватске, Управа за казнено право, Одељење за подршку жртвама и сведоцима у казним поступцима и поступцима за казнена дела ратних злочина бр.514-05-02-052-09-35 од 25.03.2010. године, обавестило суд, да су ступили у контакт са синовима сведока Јосипа Квочића и Ђуре Богуновића, који су позвани сведочити путем видео конференцијске везе дана 06.04.2010. године, пред Жупанијским судом у Загребу, а на основу замолнице Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине од 19.02.2010. године, те да нису у могућности приступити у суд и сведочити због старости и здравствених проблема.

Немогућност непосредног испитивања сведока оштећених је и услов да се записници о њиховим исказима прочитају на главном претресу у смислу одредбе члана 337 став 1 тачка 1 ЗКП, али то не може бити разлог за оцену да њихови искази због тога не могу бити поуздани основ за закључивање о веродостојности њихових исказа у погледу околности о којима су се изјашњавали. Ови докази имају исту доказну вредност као и сви други докази, као и они који су непосредно изведени, па их је суд ценио као и све друге доказе а разлоге о оцени чињеница које из њих произилазе, ближе ће бити објашњене у наставку образложења пресуде.

Оцењујући напред наведене исказе које је прочитао на основу одредбе члана 337 став 1 тачка 1 ЗКП, суд је нашао да су дати пред надлежним Жупанијским судом у Сиску, уз присуство браниоца опт.Милана Шпановића, Марка Рафај адвоката из Сиска, те да стога могу да се прочитају и користе и да се ради о исказима сведока који су дати јасно, прецизно те за суд и прихватљиво.

Одредбом члана 14 Закона о организацији надлежности државних органа у поступку за ратне злочине, прописано је да ако није могуће обезбедити присуство сведока или оштећеног на главном претресу, њихово испитивање може се вршити путем видеоконференцијске везе.

Испитивање путем видеоконференцијске везе обављено је и на начин предвиђен одредбама Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима и Другог додатног протокола уз ову Конвенцију.

С обзиром да су сведоци Гргић Жељко и Кнежевић Жељко одбили да сведоче непосредно пред Већем за ратне злочине Округног суда у

Београду и прихватили једино да сведоче путем видеоконференцијске везе, а што је утврђено из дописа Министарства правде Хрватске, Одјела за подршку жртвама и свједоцима у казним поступцима и поступцима за казнена дјела ратних злочина УР. број 514-05-02-02-09-26 од 20.10.2009. године, то је суд у смислу напред цитираног члана обавио њихово испитивање преко видеоконференцијске везе на главном претресу дана 02.12.2009. године.

Суд је у току доказног поступка испитао и сведоке Гргић Жељка, Кнежевић Жељка, Губић Слободана, Лужајић Зорана, Милановић Михајла, Босанац Мирка и Перић Љиљану, прочитао писмене доказе и испитао судске вештаке.

Сведок оштећени Богуновић Ђуро, саслушан дана 29.04.1997. године од стране истражног судије Општинског суда у Новској, чији исказ је прочитан на главном претресу дана 12.02.2010. године и испитан дана 28.05.2010. године у месту пребивалишта у Боровцу од стране истражног судије Жупанијског суда у Сиску, прочитаног на главном претресу дана 07.06.2010. године, наводи да је почетком рата 1991. године живео у својој кући у селу [REDACTED]. Није припадао никаквој формацији оружаних снага, био је цивил. Дана 29. септембра 1991. године, у јутарњим сатима у кућу су упали побуњени Срби. Испитан дана 28.05.2010. године прецизира да су у његову кућу дошли наоружани Вујаклија Ђуро, Вујаклија Митар и Шпановић Илија, сви из [REDACTED]. Наредили су његовој супрузи и њему да пођу са њима из разлога што су Хрвати. Опт.Милана Шпановића добро познаје јер је живео у истом селу где и он, а његова кућа је на удаљености од 150 метара. Били су у добрим односима и међусобно се испомагали. Том приликом у тој групи опт.Милана Шпановића није видео. У комби возило увели су њега и његову супругу. На путу према Окучанима док су се возили извесни Лукић из Дубовца је пуцао и том приликом је био рањен у десну потколеницу, а његова супруга у пределу трбуха. Објашњава да су Јосипа Квочића, Иваштиновић Владу и њега одвели у полицијску станицу у Окучане, а сутрадан су одведени у затвор у Стару Градишку. Његова супруга је том приликом такође била у Окучанима, а како је била рањена из Окучана је одведена у болницу у Босанску Градишку.

Саслушан дана 29.04.1997. године, оштећени Богуновић Ђуро наводи да га је опт.Милан Шпановић **тукао 10-15 дана након што је доспео у Стару Градишку**, а испитан дана 28.05.2010. године мења исказ у делу где наводи да је у затвору био 4 и по месеца, и да га је опт. Милан Шпановић **тукао пред крај боравка** у Старој Градишки, а размењен је фебруара 1992. године.

Даље објашњава да након што му је стражар откључао врата, Шпановић га је извео из хелије и одвео у једну посебну просторију. Шпановић је био у СМБ униформи, а од оружја је имао аутоматску пушку коју је одложио на сто пре него што га је почео тући. Милан Шпановић му се обратио речима «опазит ћеш за мог брата». Псовао му је усташку мајку. Наредио му је да се изује. Морао је стајати на прстима, челом окренутим према зиду и тада му је главу гулио повлачећи је горе-доле о зид. Том приликом огулио је и повредио чело. Након тога стајао је уза зид. Ударио га је ногом обувеном у ципелу у задњи део тела од чега је пао и два стражара су га подигла. Опт. Милан Шпановић пришао му је, гурнуо шаку у уста и почео ломити зубе и вилицу. Саслушан 1997. године навео је да му је **почупао 6 зуба**, а саслушан 28.05.2010. године, **није могао да се сети колико му је зуба сломљено**, али након што му је гурнуо руку у уста сви зуби су му били пољуљани, па је већину повадио. Објашњава да га је стражар вратио у хелију и да је наредних дана осећао болове по телу и имао је рану на челу где му је била огуљена кожа.

Милан Шпановић га је само тај један пут тукао у затвору Стара Градишка и нико други га тамо није тукао.

У затвору Стара Градишка био је затворен од 30. септембра 1991. године до **26. јануара 1992. године**, како је то навео на записнику од 29.04.1997. године, а испитан 28.05.2010. године навео је да је био до **02. фебруара 1992. године**, када је отишао на размену.

Након размене био је лечен у болници у Загребу, а и дан данас има последице од батина које је задобио.

Нико му није рекао, нити у полицији, нити у затвору Стара Градишка, зашто је лишен слободе.

Придружио се кривичном гоњењу, те истакао одштетни захтев, који није могао прецизирати.

Сведок оштећени, сада пок. Филиповић Лука, испитан од стране истражног судије Општинског суда у Новској Кир.124/97, дана 29.04.1997. године, а чији исказ је прочитаног на главном претресу дана 12.02.2010. године, наводи да су 05.10.1991. године по њега, у његову кућу, дошли Срби. Ухапсио га је Никола Љиљак који га је 7 километара до Окучана терао под претњом пиштоља.

Из Окучана у затвор у Стару Градишку одведен је 06. или 07.10.1991. године, заједно са Ивом и Терезијом Гргић који су дан пре њега доведени такође из Боровца у Окучане.

Првих пар дана нико га ништа није питао. Једну ноћ га је позвао активни војник бивше ЈНА, који га је саслушавао у канцеларији. Био је коректан. Након саслушања нико га није дирао и нико га није тукао све док није дошао Милан Шпановић у Стару Градишку. Опт. Милана Шпановића добро познаје, а били су и пријатељи. Са његовим оцем је и пекао ракију.

У вечерњим сатима 18.10.1991. године, опт. Милан Шпановић је дошао по њега у хелију, заједно са неким полицајцем у шареној униформи. Извели су га из хелије и одвели у канцеларију где су била саслушања. Милан је био у цивилу, са неуредном одећом и понашао се као да је луд.

Када су га довели у канцеларију наредили су му да рашири ноге и са рукама на леђима да стане лицем према зиду. Када је то урадио Милан Шпановић и извесни Бијелић су га одмах почели тући. Шпановић је још у ходнику узео ланац дебљине прста који је пресавио на четвороструко, а Бијелић је у руци имао пендрек. Обојица су га онда са тим ланцем и пендреком тукли свуда по телу, највише по леђима. У једном тренутку, након пар минута, када је помислио да је са њим готово, окренуо се и обратио Шпановићу «Милане зашто ме тучеш», на што му је овај без речи опалио шамар, па су га обојица ухватила са по једном руком за косу и тако га почели главом ударати о зид. Милан Шпановић је викао «усташо где су ти синови, мој брат је погинуо од усташа». Тако су му главу пар пута ударали о зид све до тренутка када је стражар који их је чувао рекао да је доста. Тада су престали и одвели га назад у хелију. Затим су викали где су му синови. Он им је рекао да су му двојица у Загребу, а двојица у Новској. Када су га довели у хелију више га нису дирани. Након тога Милана Шпановића више није виђао. Након 2 месеца у Градишки, био је одведен у Окучане. Након 15 дана из Окучана враћен је у Стару Градишку. У Старој Градишки је потом био до 26.01.1992. године, када је аутобусом одведен у Босански Шамац и предат хрватској власти.

Јосип Квочић и Ђуро Богуновић су били одвојени од њега у Градишки. Нису били одвожени у Окучане са њим, већ су били пребачени у војни затвор.

Сведок оштећени Квочић Јосип, саслушан дана 29.04.1997. године од стране истражног судије Општинског суда у Новској, чији

исказ је прочитан на главном претресу дана 12.02.2010. године, те испитан дана 28.05.2010. године у месту пребивалишта у [REDACTED] од стране Жупанијског суда у Сиску, који исказ је прочитан на главном претресу дана 07.06.2010. године, наводи да је дана 29.09.1991. године лишен слободе у својој кући као цивил, а разлог му није био познат. Ухапсио га је Никола Љиљак. Том приликом су га ударили кундаком у главу и газили га. Међу тим људима није био Милан Шпановић. Одвезли су га у Окучане, а следећег дана у затвор у Стару Градишку где је био око три месеца. Испитан дана 28.05.2010. године, наводи да су српске паравојне формације опколиле његово двориште и да је међу њима препознао Љиљак Николу, Вујаклија Лазу и Вујаклија Митра.

Саслушан од стране истражног судије Општинског суда у Новској 29.04.1997. године, наводи да га је у затвору тукао Милан Шпановић, први пут након 15-так дана од доласка у затвор, пет до шест пута и сваки пут у ћелији у којој се налазио. Последњи пут је Шпановић са још једним лицем дошао у његову ћелију, те су га одвели у собу за испитивање.

Испитан од стране истражног судије Жупанијског суда у Сиску 28.05.2010. године, наводи да је био у приземљу зграде затвора, у самици, а вођен је на испитивање на први спрат. У канцеларији је био војник у униформи ЈНА. Стражар га није тукао. Не може да се сети датума нити месеца када га је стражар довео у канцеларију на први спрат. У канцеларији су биле две особе, једна непозната у полицијској униформи и Милан Шпановић, мештанин из његовог села, који је био у цивилу. Милана Шпановића добро познаје јер је ишао у школу са његовим сином, а и често је долазио код његовог сина. Објашњава да је један војник прочитао име његовог сина, да је наводно запалио кућу и да му је подрум куће пун оружја. Негирао је, а онда су му Милан Шпановић и НН мушка особа наредили да стави руке на леђа, чело на зид, рашири ноге, мало се сагне, након чега су га ногама обувеним у ципеле један са једне стране, а други са друге стране ударили, све док није пао на под. Када је пао, наставили су да га газе по телу, потом му наредили да се дигне. Када се усправио, тражили су да поново стане на описани начин, те су га поново тукли један са једне стране, а други са друге стране све док није пао, а потом га на поду газили ногама. Исто тако са њим су поступали још једног дана Милан Шпановић и НН мушкарац. Сва злостављања одвијала су се на спрату затвора у Старој Градишки.

Придружио се кривичном гоњењу, а није истакао имовинско правни захтев.

Сведок оштећени Филипковић Иван, законски заступник иза пок. Филипковић Луке, испитан дана 28.05.2010. године у месту пребивалишта у [REDACTED] од стране Жупанијског суда у Сиску, чији исказ је прочитаног на главном претресу дана 07.06.2010. године, наводи да о хапшењу и злостављању његовог оца, сада пок.Филиповић Луке, нема непосредна сазнање, већ је то сазнао из његових прича, након што је размењен. Наиме, од оца је чуо да га је у затвору Стара Градишка, у посебној просторији, тукао Милан Шпановић, ланцима по леђима, а овај је морао бити окренут лицем према зиду. Међутим, не зна колико пута га је изводио и тукао, јер му о томе отац није причао. Придружио се кривичном гоњењу, не истићући имовинско правни захтев.

Сведок Гргић Жељко испитан путем видео конференцијске везе дана 02.12.2009. године, наводи да нема непосредних сазнања у вези догађаја у затвору Стара Градишка. Септембра или октобра 1991. године одведен је у „Дом“ у Рајићу, где је био затворен. Једном приликом дошао је Милан Шпановић и од тада га више није видео. У то време Шпановић је био обучен у СМБ униформу. У затвору Стара Градишка никад није био затваран. Предочено му је да је приликом саслушања 29.03.1997. године од стране истражног судије у Новској рекао „у пар наврата сам био лишаван слободе, па вожен у Стару Градишку, где бих био задржан ноћ или две, тучен, а потом би ме враћали у Боровац. Једном сам био одведен и на Мањачу, у све те наврате нисам виђао Милана Шпановића, али сам чуо да је долазио у Стару Градишку и ту тукао затворенике“, на шта наводи да је тако чуо, али да он није био у затвору у Старој Градишки. У приликама када је одвожен у Стару Градишку, није виђао Шпановића. Објашњава да је у Стару Градишку одвожан у шлеперу у коме би га тукли и поново враћали. Познаје Богуновић Ђуру, Квочић Јосипа и Филипковић Луку, сви су из истог места [REDACTED]. Познато му је да су били у затвору и да их је тамо тукла војска. О томе да су били повређени, познато му је из њихових прича, али му нису рекли ко их је тукао и какве су повреде имали.

Сведок Кнежевић Жељко испитан путем видео конференцијске везе дана 02.12.2009. године наводи да се на окупираном подручју, у селу Боровац налазио током 1991. године до јуна месеца 1992. године. Милана Шпановића је виђао у униформи са наоружањем. Познато му је да је учествовао у оружаним сукобима против Републике Хрватске. Био је у униформи СМБ а виђао га је и у униформи „мартићеваца“ плаве боје. Био је наоружан. Никада није био у затвору у Старој Градишки. Причало се да је Шпановић боравио у затвору у Старој Градишки, али му није познато у ком својству. Познаје Квочић Јосипа, Богуновић Ђуру и Филипковић Луку. Чуо је да су били у затвору у Старој Градишки, да је над њима вршен терор и да су добијали батине.

Сведок Губић Слободан испитан на главном претресу дана 12.02.2010. године, наводи да је сукоб у селу Боровац, општина Новска, почео 16.08.1991. године. Према њиховом делу села кренуло је 300 до 400 МУП-оваца и ЗНГ-и, те су се самоиницијативно организовали да би се одбранили. Тога дана и Милан Шпановић је био рањен као цивил.

Након 15-так дана од тог сукоба, од стране штаба бригаде ТО из Окучана постављен је за команданта Територијалне одбране на правцу Новске, Бијела Стјена, Пакрац, Нова Градишка. Када су кренули први сукоби поставили су људе у Рајићу где је тада била тампон зона, граница Хрвата и Срба.

Када је Милан Шпановић рањен, отишао је за Босну и вратио се након 15-20 дана. Потом је био у Рајићу од 5 до 10 дана највише. Био је у његовој јединици, на правцу Рајић-Новска. Не сећа се да ли је у том периоду опт. Шпановић имао униформу јер нису били сви униформисани. У Територијалној одбрани био је половином деветог месеца до десетог месеца, када је након погибије брата Жељка, **повучен са положаја. Лично га је распоредио у Црвени крст, у Боровац и Рајић, да ради на дистрибуцији хуманитарне робе. Било је правило да припадници Територијалне одбране могу да буду и радно ангажовани у Црвеном крсту.**

Октобра месеца 1991. године, кренули су према Новској, да се очисте хрватска села Горњи Рајић, Воћарица, Јазавица, а по наредби команде корпуса Бања Луке. Територијална одбрана била је под командом бањалучког корпуса до октобра месеца 1991. године. Бањалучки корпус је био у саставу Југословенске народне армије. Територија на којој су се они налазили ушла је у састав Републике Српске Крајине. У том временском периоду септембар-октобар 1991. године, они су били у саставу Територијалне одбране САО Крајина, а добијали су плату од Југословенске народне армије. Јануара 1992. године, као Територијална одбрана, припадају бањалучком корпусу.

Објаснио је да је у Старој Градишки одувек био КП Дом. У критичном периоду затвор је прво био под ингеренцијом 16. бригаде, а после под ингеренцијом бањалучког корпуса који је био одговоран за затвор. Чуо је да су ту били затворени неки цивили. Познато му је да су из села Боровца приведени Јоза Квочић, кога је привела бањалучка војна полиција, Ђуро Богуновић и Филиповић. Разлог привођења није му познат.

Сведок Лужајић Зоран испитан на главном претресу дана 12.02.2010. године, наводи да су 15.08.1991. године паравојне хрватске формације упале на подручје Окучана када је дошло до отпора домаћег становништва. Након тога, други или трећи дан, дошла је јединица ЈНА из Бјеловара, а на простор Старе Градишке из правца Босне и Херцеговине дошла је оклопно моторизована бригада бањалучког корпуса. Простор Окучана где је он живео био је одвојен од простора Старе Градишке, зато што су ту линију, једини пут према Босни и Херцеговини, контролисале хрватске снаге.

У том периоду доласка војних јединица, успостављена је команда бањалучког корпуса. У објекте затвора Стара Градишка била је смештена команда бригаде бањалучког корпуса. Објаснио је да је у периоду 1991. године, док је боравио на простору Западне Славоније, па до почетка 1992. године, када је напустио тај простор и отишао за Београд, оптуженог није виђао, нити му је познато његово кретање нити активности у току тог периода.

Сведок Милановић Михајло испитан на главном претресу дана 25.03.2010. године, наводи да је 16.08. кренуо напад МУП-а Хрватске од правца Новске, Старог Грабовца, Пакленце, Воћарице, Јазавца, Рожданика, Рајића и Боровца. Том приликом је и Милан Шпановић рањен. Договорили су се да се самоорганизују. Почели су да иду на страже. У месту Лађевац биле су већ постављене барикаде.

Након тог напада, Милан Шпановић није био са њима, већ им се прикључио касније, пред крај осмог, почетком деветог месеца. Милан је дошао у СМБ униформи. Познато му је када је Милан дошао код њих и када је отишао јер је био командир вода. Са њима је опт. Милан Шпановић био отпирлике 20-так дана када је бацио пушку и отишао. Познато му је да је радио у Црвеном крсту са Љиљом Перић рођ. Арбутина и Ђуром Рађеновићем. Њима се више није прикључивао.

Сведок Босанац Мирко испитан на главном претресу дана 25.03.2010. године наводи да је 16. августа 1991. године МУП и Збор народне гарде напао село Рајић, Боровац и Лађевац, према Окучанима. Познато му је да је Милан Шпановић био рањен.

С обзиром да народ није био организован, повукли су се у шуму. Дана 17.августа су се вратили у своје село, Рајић, самоорганизовали и заузели поједине положаје.

Територијална одбрана формирана је када је у Западноу Славонију, пред крај септембра и почетком октобра дошао бањалучки корпус.

Основан је општински штаб Територијалне одбране у Окучанима. У селу Рајић била је команда ТО, а командант је био Губић Слободан. У првој половини септембра месеца виђао је Милана Шпановића у сеоским стражама.

Познато му је да је Милан Шпановић био ангажован у Црвеном крсту од половине 11. месеца 1991. године и виђао га је у магацину Црвеног крста.

Објаснио је да је Милана Шпановића неко из Штаба одредио да ради у Црвеном крсту, у магацину, а то је **фактички била позадина. И Црвени крст, и војска, и Територијална одбрана је било исто, само што су ти људи били у позadini.** (транскрипт аудио записа са главног претреса од 25.03.2010. године, стр.19/38)

Сведок Перић Љиљана испитана на главном претресу дана 07.06.2010. године наводи да је 1991. године живела у [REDACTED], где је и рођена. Дана 16.08. кроз село је са тенковима и транспортерима прошла хрватска војска и они су побегли у шуму. Након два, три дана организоване су сеоске страже. Сеоске страже су функционисале до доласка бањалучког корпуса.

Септембра месеца помагала је у Црвеном крсту. Није јој познато ко је формирао Црвени крст. **Нису имали ознаке хуманитарне организације Црвеног крста, нити униформе.** За свој рад није била плаћена. Помагали су људима, с обзиром да трговине нису радиле.

Чула је да је Губић као командант Територијалне одбране предложио да Шпановић Милан дође у Црвени крст, да им помаже. Од половине новембра месеца до Нове године радила је заједно са Шпановић Миланом. Након тога је престала са радом, а Шпановић је и после Нове године наставио да ради још 3 или 4 месеца.

Анализом и оценом свих изведених доказа, како појединачно, тако и у вези са осталим изведеним доказима, као и наводима одбране оптуженог суд је на основу начела слободног судијског уверења у оцени доказа о чињеницама, сходно одредбама члана 18 и 352 ЗКП-а, нашао да је оптужени Милан Шпановић извршио описане радње, у време, на месту и на начин како је то наведено у изреци ове пресуде.

Из пресуде Жупанијског суда у Пожеги К.42/97-9 од 05.06.1997.године, правноснажна дана 13.08.1997.године, утврђено је да је опт.Милану Шпановићу суђено у одсуству и да је оглашен кривим због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из

члана 120 став 1 ОКЗ РХ и осуђен на казну затвора у трајању од 15 година.

С обзиром на наведено, предмет оцене суда је било да ли се у конкретном случају ради о пресуђеној ствари и да ли се може судити оптуженом у овом поступку. Како из наведене пресуде произилази да је оптуженом Милану Шпановићу суђено у одсуству, да казну није ни у целини ни делимично издржао, те да није ни правноснажно ослобођен, то су у смислу члана 108 став 2 у вези члана 106 КЗ СФРЈ, Закон који је важио у време извршења кривичног дела, као и члана 10 став 1 у вези члана 8 КЗС испуњени сви законски услови да се кривични поступак води против оптуженог. Оваква одлука је у складу и са одредбом члана 6 Европске конвенција о међународном важењу кривичних пресуда.

Пажљиво ценећи исказ сведока оштећеног Богуновић Буре, у делу где детаљно описује догађај, када му је оптужени Милан Шпановић, након што га је извео из ћелије и одвео у посебну просторију, наредио да се изује, да стоји на прстима и чело окрене ка зиду, а затим му почео гулити главу о зид, након чега му је угурао шаку у уста, чупао зубе и десни, полонивши му притом више зуба, те га ударао по телу ногом обувеном у ципелу.

Ценећи исказ сведока оштећеног сада пок. Филиповић Луке у делу где наводи да су опт. Милан Шпановић и НН мушко лице наредили му да стави руке на леђа, рашири ноге и стане лицем према зиду, након чега га је Милан Шпановић почео тући ланцем, те му ударио шамар, а НН лице пендреком по телу, а затим су га обојица ухватили рукама за косу и више пута му ударали глави о зид.

Ценећи исказ сведока оштећеног Квочић Јосипа у делу где детаљно описује да су опт. Милан Шпановић и НН мушко лице наредили му да стави руке на леђа, рашири ноге и главу ослони о зид, а затим га ударали ногама обувеним у ципеле, један са једне а други са друге стране тела, све док није пао на под, да су га газили по телу, а када се по њиховом наређењу придигао, наставили да га туку на исти начин, при чему је два пута падао и два пута се дизао, што се поновило још једном од следећих дана.

Искази ових сведока оштећених су у толикој мери јасни, упечатљиви, уверљиви да не остављају места сумњи, да се све одиграло на начин како су описали. Сведоци оштећени су доследни у тврдњи да је опт. Милан Шпановић особа која је починила кривично правне радње. Суд је ове исказе у целости прихватио као истините и веродостојне.

Сведоци оштећени Богуновић Ђуро и Квочић Јосип испитани 28.05.2010. године, имали су одређена *одступања* од исказа које су дали 29.04.1997. године. Тако је оштећени Богуновић Ђуро у свом исказу 29.04.1997. године навео да је од 30.09.1991. године у затвору Стара Градишка, а да га је опт.Милан Шпановић тукао након 10 до 15 дана од када је доспео у затвор у Стару Градишку. Испитан дана 28.05.2010. године, навео је да је у затвору био четири и по месеца и да га је оптужени Милан Шпановић тукао пред крај боравка. Саслушан 1997. године, навео је да му је опт.Шпановић почупао 6 зуба, а испитан дана 28.05.2010. године, не сећа се колико зуба му је поломио, али након што му је гурнуо руку у уста сви зуби су му били пољуљани па је већину повадио.

Сведок оштећени Квочић Јосип испитан 1997. године наводи да га је у затвору у Старој Градишки тукао опт.Милан Шпановић, и сваки пут у ћелији у којој се налазио, а последњи пут са још једним лицем одвели су га у собу за испитивање. Испитан од стране истражног судије Жупанисјког суда у Сиску 28.05.2010. године, наводи да су испитивања и злостављања била у затвору на првом спрату.

Суд је размотрио напред наведене разлике, одступања у исказима сведока оштећених, те налази да су искази сведока оштећених доследни у битним елементима, односно у погледу суштине предметног кривичног дела. Искази сведока оштећених су поуздани, те мала одступања не могу бити довољна да се цео исказ оцени као непоуздан.

Суд налази да се овакве неконзистентности код сведочења оштећених могу сасвим извесно приписати протеклу времена (од догађаја је прошло 19 година), те услед тога и лошијем квалитету сећања, затим траума које су оштећени доживели услед којих није било могућности да детаљно опажају, ипак искази оштећених у кључним деловима који се односе на идентификацију оптуженог и опис свеукупних дешавања, су поуздани. Исказе сведока оштећених суд је прихватио јер су међусобно сагласни, уклапају се у једну логичну целину и дају објективну слику догађаја, онако како се одиграо, те демантују одбрану оптуженог да није извршио радње описане у изреци пресуде.

Да сведоци оштећени Ђуро Богуновић, Квочић Јосип и Филиповић Лука нису хтели по сваку цену да терете опт. Милана Шпановића, види се и по детаљном опису њиховог хапшења којом приликом како доследно тврде није био присутан опт.Милан Шпановић. Стим у вези ошт.Богуновић Ђуро објашњава да су 29.09.1991. године у двориште његове куће, дошли припадници паравојске, обучени у СМБ униформу, наоружани са полуаутоматским пушкама, од којих је нека лица

препознао, али опт. Милана Шпановића у тој групи није видео. Ошт.Филиповић Лука објашњава да су у његову кућу дошли Срби, а да га је ухапсио Никола Љиљак, који га је 7 км до Окучана терао под претњом пиштоља. Оштећени Јосип Квочић објашњава да је лишен слободе у својој кући и препознао је Љиљак Николу, Вујаклија Лазу и Вујаклија Митра који су га хапсили, том приликом ударали кундаком у главу и газили. Међу тим људима није био Милан Шпановић.

Суд налази да су сведоци оштећени Богуновић Ђуро, Квочић Јосип и Филиповић Лука дали објективне исказе и није било места сумњи да лажно терете опт.Милана Шпановића.

Суд је *ценећи исказ сведока оштећеног Филиповић Ивана* законског заступника иза пок.Филиповић Луке, нашао да је истинит, те сагласан са исказом сведока оштећеног сада пок.Филиповић Луке дат истражном судији Општинског суда у Новској Кир.124/97 од 29.04.1997. године, прочитан на главном претресу дана 12.02.2010. године.

Околност да се догађај одиграо у **време оружаних сукоба** на подручју садашње државе Р Хрватске и тадашње САО Крајине, односно РСК од 19.12.1991.године, те да је у општинама Новска, Окучани и Стара Градишка, у време догађаја, у току био оружани сукоб, суд је утврдио из чињенице да су оптужени и сведоци сагласно навели да су оружане формације ЈНА и САО Крајине – Републике Српске Крајине, водиле борбе са хрватским снагама МУП-а и Збором народне гарде. Из сагласних исказа оптуженог и сведока Губић Слободана, утврђено је да је дана 16.08.1991.године, започет оружани сукоб на територији општине Новска. Из исказа сведока Лужајић Зорана утврђено је да је 15.08.1991. године на подручју Окучана дошло до оружаног сукоба хрватских снага са домаћим становништвом, након чега је дошла јединица ЈНА из Бјеловара, а на простор Старе Градишке из правца Босне и Херцеговине дошла је оклопно моторизована бригада бањалучког корпуса. Простор Окучана је тада био одвојен од простора Старе Градишке, и ту линију су контролисале хрватске снаге.

Постојање оружаног сукоба као једног од елемента предметног кривичног дела у конкретном случају суд је утврдио и на основу материјалног доказа. Из дописа ВБА бр.1550-3 од 10.03.2010. године, утврђено је да се за почетак оружаног сукоба на територији Републике Хрватске, рачуна време од 17. августа 1990. године, а да је начелник Генералштаба Оружаних снага СФРЈ издао наређење бр.53-3 од 11. маја 1992. године, да се премештање јединица ЈНА, заврши најкасније до 19. маја 1992. године, с тим што се повлачење јединица ЈНА одвијало и током јуна 1992. године. Последња јединица ЈНА, Војна пошта 4810

Бенковац, извршила је повлачење са територије бивше Републике Српске Крајне, након што је УНПРФОР преузео сектор «ЈУГ», односно 03. јула 1992. године.

У конкретном случају ради се о **унутрашњем оружаном сукобу** у тадашњој СФРЈ, с обзиром да се сукоб одвијао на простору тадашње Југославије, између, с једне стране ЈНА, и других оружаних формација САО Крајине, а од 19.12.1991.године Републике Српске Крајине, и с друге стране снага хрватске полиције и организоване оружане јединице ЗНГ-а.

Стим у вези, међународно хуманитарно право примењује се на целој територији под контролом неке од страна у сукобу, без обзира да ли се на одређеном месту одвијају стварне борбе, довољно је да подручје у коме се десио злочин припада ширем подручју у ком се оружане акције уствари предузимају.

Да се инкриминисани **догађај одиграо у периоду од почетка октобра месеца 1991. године до краја јануара 1992. године**, несумњиво је утврђено оценом следећих доказа: сведок оштећени Богуновић Ђуро је изјавио да је у затвору у Старој Градишки био од 30.09.1991. године до 26. јануара 1992. године, а опт.Милан Шпановић га је тукао 10 до 15 дана након што је доспео у затвор (исказ од 29.04.1997. године код истражног судије Општинског суда у Новској), а потом испитан дана 28.05.2010. године од стране истражног судије Жупанијског суда у Сиску наводи да је у затвору био 4 и по месеца и да га је опт.Милан Шпановић тукао пред крај боравка. Сведок оштећени Квочић Јосип наводи да је лишен слободе дана 29.09.1991. године, а да је одведен у затвор у Стару Градишку 30.09.1991. године, а да га је опт.Милан Шпановић тукао први пут 15-так дана након што је доспео у затвор, у коме је био око 3 месеца, а како је то и утврђено и из потврде Владе Републике Хрватске, Министарство одбране, Комисија за поступање са особама заробљеним у оружаним сукобима у Републици Хрватској од 10.09.1992. године, којом се потврђује да је Јосип Квочић био лишен слободе од стране непријатељских снага, те провео у логору «Стара Градишка» у времену од 29.09.1991. године до 12.12.1991. године. Сведок оштећени Филиповић Лука је изјавио да је из Окучана у затвор у Старој Градишки одведен 06. или 07.10.1991. године. Даном 18.10.1991. године опт.Милан Шпановић је дошао у хелију са униформисаном особом и извели га из хелије и одвели у канцеларију где су била саслушања, а у затвору у Старој Градишки је био до 26.01.1992. године.

И поред немогућности сведока оштећених Ђуре Богуновића и Квочић Јосипа да се прецизно изјасне о времену када су злостављани од стране опт.Милана Шпановића, несумњиво се утврђује да је то било у периоду од октобра 1991. године, а најкасније до краја јануара 1992. године. Исказе сведока оштећених суд је у овом делу прихватио као јасне и међусобно сагласне.

Суд је разматрајући **статус** опт.Милана Шпановића утврдио да је починио кривично дело у време оружаног сукоба између ЈНА у чијем су саставу биле јединице ТО САО Крајина, а оптужени је као припадник Територијалне одбране деловао као учесник једне од страна у сукобу. Да је опт. Милан Шпановић био припадник Територијалне одбране, суд је утврдио оценом следећих изведених доказа:

Из исказа сведока Губић Слободана утврђено је да је почетком септембра 1991. године од стране штаба бригаде ТО из Окучана, постављен за команданта ТО на правцу Бијела Стјена, Пакрац, Нова Градишка. Опт. Милан Шпановић био је припадник ТО од повратка из Босне и Херцеговине, тј. од почетка септембра 1991. године. Такође је из исказа сведока Милановић Михајла, командира вода којем је припадао оптужени, утврђено да је Милан Шпановић био припадник ТО. Ове делове исказа сведока суд је прихватио као истините и сагласне, како међусобно тако и са одбраном оптуженог, која је у том делу и прихваћена.

Суд је ценећи одбрану опт. Милана Шпановића у делу да је био припадник ТО до 15.09.1991. године, након чега је раздужио униформу и наоружање, те да после 15.09.1991. године није био ни војно ни радно ангажован, а да је од друге половине новембра ангажован у Црвеном крсту, овакву одбрану није прихватио јер је неуверљива, нелогична и срачуната на избегавање кривичне одговорности.

Суд је ценећи исказ сведока Слободана Губића у делу у коме је навео и био категоричан приликом суочења са оптуженим, да је оптуженог Милана Шпановића **«скинуо» са положаја одмах након погибије његовог брата Жељка Шпановића**, те овакав исказ прихватио као истинит и логичан, те и у складу са медицинском документацијом за пок.Шпановић Жељка, достављена од стране ВМА, Сектор за материјалне ресурсе од 08.01.2010. године, из које је утврђено да је Жељко Шпановић подлегао повредама дана 13.10.1991. године.

Суд је пажљиво ценио исказ сведока Слободана Губића, у делу у коме је навео да је као командант ТО лично распоредио опт. Милана Шпановића у Црвени крст да ради на пословима дистрибуције

хуманитарне робе, да је постојало правило да припадници ТО могу да буду радно ангажовани у Црвеном Крсту, те део исказа сведока Мирка Босанца, да је чуо да је неко из штаба ТО, опт. Милана Шпановића одредио да ради у Црвеном крсту, а да је Црвени крст, војска и ТО било исто, с тим што се Црвени крст сматрао позадином, те исказ сведока Перић Љиљане у делу где наводи да је септембра месеца помагала у Црвеном крсту, и да је опт. Милан Шпановић био распоређен од стране команданта ТО Слободана Губића, да помогне приликом расподеле хуманитарне помоћи становништву, те чињеницу да је истакла да нису имали униформу, нити обележја Црвеног крста, те одбрану оптуженог да је за радно ангажовање мислио да је то исто војно ангажовање (транскрипт аудио аудио записа са главног претреса од 12.02.2010 стр. 12/60). У склопу свега напред изнетог, суд је и из дописа Међународног комитета Црвеног крста од 12.05.2010. године, утврдио да не поседују информације нити непосредна сазнања о функционисању организације Црвеног крста у месту Рајић, општина Новска, у Републици Хрватској, у периоду од новембра 1991. године да априла 1992. године.

Са свега изнетог суд није на поуздан начин утврдио да се у конкретном случају ради о хуманитарној организацији под називом «Црвени крст», имајући у виду и исказ сведока Перић Љиљане у којем је навела да нису имали униформу, нити обележја «Црвеног крста», нити је знала ко је организовао поделу помоћи становништву. Овај део исказа сведока суд је прихватио као истинит и уверљив.

С обзиром на све напред наведено, својство опт. Милана Шпановића као припадника Територијалне одбране у инкриминисаном периоду од почетка октобра 1991. године до краја јануара 1992. године, несумњиво је утврђен без обзира на облик ангажовања у оквиру Територијалне одбране. У сваком случају, припадник Територијалне одбране који се налази на подручју сукоба, задржава наведено својство без обзира да ли у одређеном тренутку учествује у сукобу и без обзира на то да ли је у униформи и наоружан, на положају или у магацину у позадини.

Суд није прихватио исказ сведока Губић Слободана у делу где је навео да је опт. Милан Шпановић, након рађавања и смрти брата Жељка, био избрисан са списка ТО-а и да више није био њен члан, код чињенице да га је управо он као командант Територијалне одбране фактички распоредио у позадину, те налази да је неистинит, неуверљив и срачунат да помогне оптуженом.

Суд је ценећи исказе сведока Босанац Мирка, Милановић Михајла и Перих Љилане, у делу да је опт.Милан Шпановић **од половине новембра 1991. године** био радно ангажован у расподели хуманитарне помоћи становништву, овакве исказе није прихватио без обзира што су у том делу и у складу са одбраном оптуженог, налазећи да су срачунати да помогну оптуженом Шпановић Милану да избегне кривичну одговорност. Искази сведока су у супротности са категоричном тврдњом сведока Губић Слободана да је опт.Шпановића лично распоредио у тзв.Црвени крст одмах након погибије брата.

Суд није могао на поуздан начин да утврди фактичку улогу опт.Милана Шпановића у затвору у Старој Градишки, што и није битно за конкретан кривично правни догађај имајући у виду да су несумњиво утврђене радње које је починио оптужени према оштећенима, а како је то напред наведено.

Да су оштећени Богуновић Ђура, Филиповић Лука и Квочић Јосип били **цивилна лица** која нису учествовала у непријатељствима, а лишена су слободе и затворена, у вези оружаног сукоба, и налазила се у власти једне стране у сукобу, у затвору у Старој Градишки, суд је несумњиво утврдио из исказа напред наведених сведока оштећених.

Наиме, из сагласних исказа сведока оштећених Богуновић Ђуре, Филиповић Луке и Квочић Јосипа, утврђено је да су у критичном периоду били цивили који нису учествовали у непријатељствима, те да су као цивили лишени слободе и одведени у затвор у Стару Градишку. Тачније, из исказа сведока оштећеног Богуновић Ђуре утврђено је да је као цивил из своје куће заједно са својом супругом, одведен дана 29.09.1991. године у полицију у Окучане, а сутрадан у затвор у Стару Градишку. Како му је супруга била рањена из Окучана је пребачена у болницу у Босанску Градишку. Из исказа сведока оштећеног Филиповић Луке утврђено је да је дана 05.10.1991. године из своје куће одведен у Окучане одакле је 06. или 07.10.1991. године пребачен у затвор у Старој Градишки. Такође из исказа сведока оштећеног Квочић Јосипа је утврђено да је 29.09.1991. године, из своје куће одведен у полицију у Окучанима, те да је сутрадан, дана 30.09.1991. године пребачен у затвор у Старој Градишки, а чињеницу да је био у затвору суд је утврдио и из материјалног доказа – потврде Владе Републике Хрватске, Министарство одбране, Комисија за поступање са особама заробљеним у оружаним сукобима у Републици Хрватској од 10.09.1992. године, којом се потврђује да је Јосип Квочић био лишен слободе од стране непријатељских снага, те провео у логору «Стара Градишка» у времену од 29.09.1991. године до 12.12.1991. године.

Из исказа сведока оштећених евидентно произилази да су лишени слободе као цивили, а посредно је утврђено и делом исказа сведока Губић Слободана који је навео да је чуо да су у КП Дом Стара Градишка били затворени цивили из Боровца, Јоза Квочић, Ђуро Богуновић и Филиповић. Овакве делове исказа сведока оштећених и део исказа сведока Губић Слободана, суд је прихватио као истините, уверљиве и међусобно сагласне. Током поступка није било доказа који би упућивали на закључак суда да су оштећени учествовали у ратним операцијама на страни једне од сукобљених страна.

Суд може и на основу сведочења само сведока оштећених утврдити чињенично стање. У конкретном случају суд је утврдио да у исказима сведока оштећених нема недоследности у погледу онога што се десило и у погледу деловања самог опт. Милана Шпановића. Суд налази да уколико је одређени доказ законит и валидан, уколико је веродостојан и кредибилан, такав доказ може бити довољан да се утврди да је кривично дело извршено, чак иако такав доказ произилази само из исказа сведока оштећених. Исказ сведока оштећених ничим није доведен у питање.

Суд је пажљиво ценио одбрану опт. Милана Шпановића у делу у којем је навео да је само једном приликом дана 08.10.1991. године ушао у затвор у Стару Градишку, где је на захтев њему непознатог официра вршио препознавање затвореника, лица из свог села, и да је тада видео оштећене, идентификовао их, али никакву силу према њима није применио, те измењену одбрану на главном претресу где се различито изјашњавао у вези учешћа, наводећи на појединим претресима да је оштећене само гурнуо једном или два пута, а да је могуће и да их је један пут или два пута ударио шаком по рамену или по леђима, али удараца у главу није било.

Суд овакву одбрану оптуженог није прихватио налазећи да је неистинита, неуверљива, недоследна, срачуната на избегавање кривично правне одговорности, те оповргнута изведеним доказима током овог кривичног поступка. Наиме, суд је на несумњив начин утврдио да је оптужени у више наврата долазио у затвор у Стару Градишку, и то 18.10.1991. године што је утврђено из исказа сведока оштећеног Филиповић Луке, потом неутврђеног дана у временском периоду од прве половине октобра 1991. године до краја јануара 1992. године што је утврђено из исказа сведока оштећеног Богуновић Ђуре, као у два одвојена дана, у временском периоду од почетка октобра 1991. године до средине децембра 1991. године, што је утврђено из исказа сведока оштећеног Квочић Јосипа. Такође, из исказа наведених сведока оштећених, које је суд и прихватио као истините и уверљиве, на

несумњив начин су утврђене радње које је оптужени, критичним приликама, према њима предузимао.

Посредна сазнања има и сведок Гргић Жељко који наводи да је чуо да је Милан Шпановић долазио у затвор у Стару Градишку и тукао затворенике, те да му је познато да су Богуновић Ђуро, Квочић Јосип и Филиповић Лука били у затвору и да их је тукла војска, а да су били повређени чуо је од оштећених. Напред наведено потврдио је и својим посредним сазнањем и сведок Кнежевић Жељко, наводећи да је чуо да је Милан Шпановић боравио у затвору у Старој Градишки, да познаје оштећене, да је чуо да су били у затвору и да је над њима вршен терор. Пажљиво ценећи исказе сведока у односу на догађај, суд је исказе сведока у овом делу прихватио јер су јасни, уверљиви и уклапају се у једну логичну целину са осталим, од стране суда прихваћеним, доказима.

Суд је имао у виду и да је опт. Милан Шпановић истицао да му је повређено право на одбрану из разлога што није обављено суочење са оштећенима Богуновић Ђуром и Квочић Јосипом, те суд налази да није повређено право одбране јер суочење није обавезно.

Након детаљно спроведеног доказног поступка, **правном анализом напред утврђеног чињеничног стања**, суд је утврдио да се догађај одиграо у време, на месту и на начин описан у изреци пресуде, оптужени Милан Шпановић је као припадник ТО Српске аутономне области Крајине (САО Крајине – РСК), кршећи правила међународног права за време оружаног сукоба који је тада постојао, а није имао карактер међународног сукоба, између ЈНА и других оружаних формација у саставу САО Крајине – Републике Српске Крајине са једне стране, и хрватских оружаних формација у чијем су саставу биле јединице МУП-а Хрватске и организоване оружане јединице ЗНГ са друге стране, у временском периоду од почетка октобра месеца 1991. године до краја јануара месеца 1992. године, у просторијама затвора у Старој Градишки, припадницима хрватске националности Богуновић Ђури, сада пок. Филиповић Луки и Квочић Јосипу наносио велике патње, повреде телесног интегритета и здравља.

Суд је несумњиво утврдио да је оптужени неутврђеног дана у временском периоду од прве половине октобра 1991. године до краја јануара месеца 1992. године, најпре наредио ошт. Богуновић Ђури да се изује и стојећи на прстима, чело окрене према зиду, а затим му почео гулити главу о зид повлачећи је горе-доле, након чега му је угурао шаку у уста чупајући му зубе и десни, поломивши му притом више зуба доње вилице, а потом га ударао по телу ногом обуvenом у ципелу. Утврђено

да је оптужени заједно са НН мушким лицем, дана 18.10.1991. године, најпре наредили ошт. Филиповић Луки да стави руке на леђа, рашири ноге и стане лицем према зиду, након чега га је оптужени почео тући ланцем, а НН лице пендреком, по телу. Оптужени му је затим ударио шамар, а онда га обојица ухватили рукама за косу и више пута му ударали главу о зид. Несумњиво утврђено да је оптужени такође са НН мушким лицем, у два одвојена дана у временском периоду од почетка октобра до средине децембра 1991. године наредили ошт. Квочић Јосипу да стави руке на леђа, рашири ноге и главу ослони о зид, а затим га почели ударати ногама обувени у ципеле, један с једне, а други с друге стране тела, све док није пао на под, потом га газили по телу, а када се по њиховом наређењу придигао и заузео првобитни положај, наставили да га туку на исти начин, при чему је два пута падао и два пута се дизао, што се поновило још једном приликом, једног од следећих дана.

С обзиром на све напред наведено, суд је несумњиво утврдио да је оптужени поступао у свему како је то описано у изреци пресуде и радње оптуженог је правно квалификовао као кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ.

Иначе, ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 КЗ СРЈ може бити извршен само за време рата, оружаног сукоба или окупације, а појам оружаног сукоба обухвата не само међународни оружани сукоб, већ и унутрашњи оружани сукоб уколико су испуњени услови из II Допунског Протокола из 1977. године, уз Женевску конвенцију из 1949. године.

Оружани сукоб постоји свуда где се прибегло оружаном сили између држава или продуженом оружаном насиљу између власти и организованих наоружаних група или пак између таквих група унутар једне државе. Наведена дефиниција оружаног сукоба обухвата оба типа сукоба – унутрашњи и међународни. Мора постојати блиска повезаност оружаног сукоба и оптуженикових дела с тим сукобом.

У ситуацији када постоји оружани сукоб и рат као објективне околности, као и утврђене чињенице које ове околности повезују са кривичним делом, морају се применити правила међународног права садржана у Конвенцијама од 12.08.1949. године које су ратификоване од стране ФНРЈ.

IV Женевска конвенција о заштити грађанских лица за време рата од 12.08.1949. године, примењује се у случају објављеног рата или сваког другог оружаног сукоба који избије између двеју или више високих страна уговорница чак и ако једна од њих није признала ратно

стање, како је то описано у члану 2 ове Конвенције. У члану 3 став 1 тачка 1 а) наведене Конвенције, предвиђена је обавезна примена одређених одредби у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба и који избије на територији једне од високих страна уговорница. Овом одредбом предвиђено је да се према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима, подразумевајући ту и припаднике оружаних снага који су положили оружје и лица онеспособљена за борбу услед болести, рана, лишења слободе или из било ког другог узрока, поступа у свакој прилици човечно, без икакве неповољне дискриминације засноване на раси, боји коже, вери или убеђењу, полу, рођењу или имовном стању или било коме другом сличном мерилу. У том циљу забрањене су и забрањују се у свако доба и на сваком месту према наведеним лицима између осталог повреде које се наносе животу и телесном интегритету, нарочито све врсте убистава, осакаћења, свирепости и мучења.

Одредбом члана 4 став 1 напред наведене Конвенције, предвиђено је да ова Конвенција штити лица која се, у било ком тренутку, и на било који начин, нађу, у случају сукоба или окупације, у власти једне стране у сукобу или једне окупационе Силе чији нису држављани.

Такође, члана 27 став 1 ове Конвенције предвиђа да заштићена лица имају право у свакој прилици, на поштовање своје личности, својих породичних права, својих верских убеђења и обреда, својих навика и својих обичаја. С њима ће се, у свако доба, поступати човечно и она ће нарочито бити заштићена од сваког насиља, или застрашивања, од увреда и јавне радозналости.

Допунски Протокол II уз Женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба чланом 13 став 2, предвиђа да цивилно становништво и појединци цивили неће бити предмет напада. Забрањени су акти или претње насиљем, чији је главни циљ да шире страх међу цивилним становништвом.

У конкретном случају несумњиво је утврђено да је оптужени, као припадник Територијелне одбране (ТО) САО Крајине, а од 19.12.1991. године, Републике Српске Крајине, за време оружаног сукоба који није имао карактер међународног сукоба, према цивилним лицима хрватске националности, која нису учествовала у непријатељствима, а лишена су слободе и затворена, имала статус заштићених лица, **окрутно поступао, вршио њихово мучење и телесно повређивање.**

Суд је утврдио да је опт.Милан Шпановић окрутно поступао у случају када је оштећеном Богуновић Ђури гулио главу о зид, чупао

зубе и десни, оштећеног Филиповић Луку тукао ланцем, ударао главу о зид, те оштећеног Квочић Јосипа у два наврата ударао ногама обувеним у ципеле заједно са НН мушким лицем све док није пао на под па га газили по телу, при чему је два пута падао и два пута се дизао. Мучење се огледало у томе што је оптужени Милан Шпановић оштећенима Богуновић Ђури, Филиповић Луки и Квочић Јосипу наносио телесне повреде чиме је проузрокована јака физичка и психичка бол, а све због чињенице да су оштећени Хрвати и да је овакав поступак према њима био својеврсно иживљавање у циљу дискриминације због њихове националне припадности.

Кривично дело је учињено са умишљајем када је учинилац био свестан свог дела и хтео његово извршење.

Оцењујући психички однос учиниоца према кривичном делу, суд је утврдио да је оптужени Милан Шпановић поступао са директним умишљајем, с обзиром да је био свестан свога дела и да је хтео његово извршење. Наиме, оптужени је радње предузимао свестан како својих поступака тако и њихових последица, хтео је да наноси велике патње, те повређује телесни интегритет и здравље цивилним лицима и то само због тога што су припадници друге националности.

Током поступка, обављено је неуропсихијатријско и психолошко вештачење опт. Милана Шпановића од стране неуропсихијатра доц.др Александра Јовановића и психолога др Наде Јанковић, у погледу урачунљивости оптуженог у време извршења дела које му се у овом кривичном поступку ставља на терет, а поводом одбране отуженог да је у критично време и критичном приликом био под утицајем алкохола и лекова-апаурина. На главном претресу одржаном дана 25.03.2010. године испитани су судски вештаци и свој налаз исправили утолико што је грешком у тачки три налаза означен опт. Никола Коњевић, а треба да стоји опт. Милан Шпановић.

Из налаза и мишљења судских вештака од 26.02.2010. године, а испитани на главном претресу дана 25.03.2010. године, утврђено је да код опт. Милана Шпановића у садашње време нема знакова и симптома било какве душевне болести, привремене душевне поремећености, заосталог душевног развоја или друге теже душевне поремећености, нити су исти постојали у време извршења кривичног дела које му се ставља на терет. Интелектуално постигнуће именованог је на нивоу просека, а организација његове личности нормална. Током испитивања настоји да остави утисак сарадљивости уз склоност да прикрива неке аспекте својих психолошких или интерперсоналних тешкоћа као што су раздражљивост, неповерљивост и тврдоглавост који су израз слабијих

психолошких механизма контроле над агресивним садржајима што погодује избијању афекта и непримереног понашања у недовољно структурисаним или провоцирајућим ситуацијама.

Према расположивим подацима из списка и добијеним од опт. Милана Шпановића, не може се прецизно утврдити постојање и степен интоксикације психоактивним супстанцама (наводно алкохола и благог седатива – апаурина) у предметно време. Имајући у виду да су према расположивим подацима у вези са околностима дела за која се терети поступци и пажња именованог усмерени, сврсисходни, усредсређени, уколико је и постојао утицај психоактивних супстанци у предметно време, исти очигледно није у значајној мери ометао његово расуђивање и контролу понашања.

С обзиром на све претходно речено, судски вештаци су мишљења да су *tempore criminis*, способност опт. Милана Шпановића да схвати значај свог дела и могућност да управља својим поступцима биле очуване.

Суд је у потпуности прихватио као стручан и аргументован налаз и мишљење судских вештака који је дат од стране стручних лица и у свему у складу са правилима науке и струке, а на основу прегледа и разговора са оптуженим Миланом Шпановићем, те увида у списе предмета.

Како није било околности које би искључивале кривичну одговорности оптуженог, суд га је огласио кривим и осудио на казну по закону.

Имајући у виду да је предметно кривично дело извршено у периоду од почетка октобра 1991. године до краја јануара 1992. године, у време важења КЗ СФРЈ, те да је након тога Кривични закон више пута мењан, у конкретном случају поставило се питање примене блажег Кривичног закона. Одредбом члана 4 став 1 КЗ СФРЈ, прописано је да се на учиниоца кривичног дела примењује закон који је важио у време извршења кривичног дела, а ставом 2 истог члана прописано је да ако је после извршења кривичног дела измењен закон једном или више пута, примењиваће се закон који је блажи за учиниоца.

Одредбама Кривичног закона СФРЈ за кривично дело из члана 142 став 1 била је прописана казна затвора најмање 5 година или смртна казна.

Одредбом члана 38 став 1 КЗ СФРЈ предвиђено је да затвор не може бити краћи од 15 дана, ни дужи од 15 година, а ставом 2 истог члана предвиђено је да за кривична дела за која је прописана смртна казна, суд може изрећи и затвор од 20 година из чега јасно произилази да је казна затвора као самостална казна постојала у систему кривичних санкција у време извршења кривичног дела.

Одредбом члана 37 КЗ СФРЈ одређено је да се смртна казна не може прописати као једина главна казна за одређено кривично дело и да се може изрећи само за најтеже случајеве тешких кривичних дела за која је законом прописана. Наведена одредба брисана је Законом о изменама и допунама Кривичног закона Савезне Републике Југославије од 16. јула 1993. године.

Приликом одлучивања и одмеравања врсте и висине кривичне санкције према оптуженом Милану Шпановићу кога је суд огласио кривим, имао је у виду Кривични закон СРЈ, који се као блажи по окривљеног, примењује, како је то квалификовано и у оптужници Тужилаштва за ратне злочине КТРЗ 14/07 од 03.06.2009. године, а који је као запрећене казне, за дело ратни злочин против цивилног становништва из чл. 142 став 1, прописивао казне затвора од најмање 5 година или затвор од 20 година, те полазећи од опште сврхе кривичних санкција, сврхе кажњавања и граница казне прописане законом за кривично дело за које је оптужени оглашен кривим, имао је у виду све околности из члана 41 КЗ СРЈ које утичу да казна буде мања или већа.

Суд је имао у виду да је бранилац у приговору против оптужнице навео да се окривљеном ставља на терет да је извршио кривично дело које је као такво предвиђено Кривичним законом СРЈ, али да закон са таквим називом никада није био на правној снази ни у СФРЈ која је постојала у предпостављено време евентуалног извршења кривичног дела, ни у СРЈ која је постојала у време покретања предкривичног поступка против окривљеног, нити је закон под тим именом икада важио на територији Републике Србије. Пре почетка примене Кривичног законика РС, на територији бивших држава и Р Србије, били су у примени Основни кривични закон СРЈ и кривични закон РС, али никада Кривични закон СРЈ.

Међутим, оваква тврдња браниоца је нетачна, с обзиром на све већ напред наведено, те чињеницу да се Кривични закон, од момента извршења кривичног дела мењао у неколико наврата, у погледу запрећене казне, и то тако што је Одредбама Кривичног закона СФРЈ за кривично дело из члана 142 став 1 била прописана казна затвора најмање пет година или смртна казна, Кривични закон СРЈ из 1993. године, за

дело ратни злочин против цивилног становништава из члана 142 став 1, прописивао је казне затвора од најмање 5 година или затвор од 20 година, потом је Основни Кривични Закон из 2001. године, за дело ратни злочин против цивилног становништава из чл. 142 став 1, прописивао казне затвора од најмање 5 година или затвор од 40 година, и на крају сада важећи КЗ којим су за наведено дело прописане казне затвора од најмање 10 година или затвор од 30 до 40 година. Имајући у виду наведено, јасно је да се има применити онај закон који је блажи по учиниоца, а то је управо КЗ СРЈ из 1993 године.

Одлучујући о кривичној санкцији суд је ценио све олакшавајуће околности на страни оптуженог, те је узео у обзир да није осуђиван, а што је утврђено из извештаја из казнене евиденције и неповољне материјалне прилике због незапослености.

Од отежавајућих околности на страни оптуженог суд је ценио чињеницу да је окривљени у више наврата према више лица критичним приликама наносио велике физичке и душевне патње, при томе исказујући упорност и безобзирност, те да је његов мотив била и освета због убиства брата, као и различита национална припадност оштећених.

Имајући у виду све напред наведене олакшавајуће и отежавајуће околности, као и висину запрећене казне за ово кривично дело, суд је оптуженог Милана Шпановића осудио на казну затвора у трајању од 5 (пет) година, налазећи да је изречена казна нужна и истовремено довољна да би се остварила сврха кажњавања из члана 33 КЗ СРЈ.

С обзиром на наведено, суд налази да је изречена казна затвора сразмерна тежини извршеног кривичног дела, проузрокованим штетним последицама, те степену кривице оптуженог.

Суд је приликом доношења одлуке имао у виду и остале доказе који су изведени на главном претресу, али је нашао да су исти без утицаја на другачију одлуку у овој кривично правној ствари, па их није посебно образлагао. Суд није посебно образлагао исказе осталих испитаних сведока јер су се изјашњавали да немају сазнања о догађајима који су предмет оптужбе, а није ни ценио исказе сведока оштећених испитаних од стране истражног судије Жупанијског суда у Сиску дана 26. и 27.03.2009. године, из разлога што о њиховом испитивању није обавештен оптужени, нити бранилац оптуженог, а како је то већ претходно образложено.

Суд је у изреци пресуде у првом пасусу након реченице «као припадник Територијалне одбране (ТО) Српске Аутономне Области

(САО) Крајине», додао «а од 19.12.1991. године Републике Српске Крајине»», с обиром да је оптужницом Тужиоца за ратне злочине КТРЗ 14/07, обухваћен период од почетка октобра 1991. године до краја јануара 1992. године, а опште је позната чињеница да је 19.12.1991. године проглашена Република Српска Крајина, уједињењем две области и то, САО Крајине и Источне Славоније, Барање и западног Срема.

Из изреке пресуде изостављен је део оптужнице «противзаконито», из разлога што предмет оптужбе није било противзаконито затварање, нити је стављено на терет оптуженом, те није било предмет оцене суда и стога је изостављено.

Суд је током овог кривичног поступка отклонио и одбио одређене предлоге изнете од стране браниоца окривљеног.

На главном претресу дана 12.02.2010. године, суд је одбио предлог браниоца, адв. Калањ Ђорђа, да се испита у својству сведока Арбутина Милан, као сувишан, с обзиром да налази да је чињенично стање у овој кривично правној ствари довољно разјашњено, те би саслушање наведеног лица довело до непотребног одуговлачења поступка.

На главном претресу дана 25.03.2010. године, *одбијени су предлози адв. Калањ Ђорђа, и то:*

-Да се у својству сведока саслушају Којунчић Јоца, Булатовић Мато, Булатовић Петра, Богуновић Младен, Гргић Иво, Гргић Даница, Ивановић Антон, Ивановић Јованка, Иваштиновић Андрија, Чокарац Слободан, Чокарац Ђурђица, Гргић Мато, Гргић Сека, Ковачевић Мато, Ковачевић Илија, из разлога што наведена лица немају непосредна сазнања о кривично правном догађају.

-Да се путем међународне правне помоћи од КПЗ Стара Градишка, Р. Хрватска, или надлежних војних и правосудних органа Републике Српске прибави евиденција заробљених или притворених лица, а из које би се утврдило у којем временском периоду су се током 1991. до 1992. године сведоци оштећени Богуновић Ђуро, Квочић Јосип и Филиповић Лука сви из Боровца, Општина Новска, налазили у овој установи; да се од надлежних органа прибаве писмени докази, одлуке и решења, из којих би се могло утврдити по ком основу су се налазили у притвору, ко је донео одлуку о њиховом притварању и каснијем пуштању на слободи и размени; да се прибаве имена лица која су вршила стражарску службу, службу обезбеђења и надзора у КПЗ Стара Градишка, а који су у то време били одговорни за безбедност Квочић Јосипа, Филиповић Луке и Богуновић Ђуре, те да се иста саслушају као сведоци уколико имају

непосредна сазнања о свим околностима боравка оштећених у овој казнено поправној установи и да се прибави писмена евиденција уласка и изласка незапослених лица у КПЗ Стара Градишка ради утврђивања да ли постоји евиденција о уласку Шпановић Милана у КПЗ Стара Градишка на дан 18.10.2009. године и касније, све до 02.02.1992. године, имена управника, надзорника, стражара и чувара који су у том периоду били ангажовани у КПЗ Стара Градишка. Ово из разлога што је из дописа Министарства одбране Републике Србије-Војно безбедносне агенције Стр.пов.бр.2608-6 од 19.03.2010. године и дописа Министарства одбране Босне и Херцеговине бр.13-04-1-1645-4/10 од 26.04.2010. године, **утврђено да не поседују релевантне податке и документацију везано за КПЗ Стара Градишка**. Када се има у виду да не постоје писмени докази, писмене евиденције лица затворених у затвору Стара Градишка, код чињенице да је несумњиво утврђено да су оштећени били затворени у затвору, не може резултирати закључком да нису ту боравили и да нису злостављани.

-Да суд прибави сву медицинску документацију о евентуалним прегледима, повредама и лечењу оштећених за време боравка у КПЗ Стара Градишка; да суд након прибављања наведене медицинске документације одреди судско медицинско вештачење којим би се утврдило да ли постоји евиденција повреда које су задобили сведоци оштећени. Наведени предлози су одбијени, с обзиром да је оптужницом Тужилаштва за ратне злочине КТРЗ-14/07 од 03.06.2009. године, окривљеном стављено на терет повреда телесног интегритета и здравља, те самим тим је небитан степен повређивања оштећених.

Затим, да суд путем међународне правне помоћи у својству сведока саслуша Слободана Дмитрашиновића из Норвешке, којим поводом су дошли до Старе Градишке и касније начина уласка Шпановић Милана у простор КПЗ Стара Градишка, времену проведеном у КПЗ и касније повратку у Боровац. Предлог је одбијен из разлога што Слободан Дмитрашиновић нема непосредна сазнања везана за радње окр. Милана Шпановића које му се у овом кривичном поступку стављају на терет, те би испитивање наведеног лица довело до непотребног одуговлачења кривичног поступка, а нарочито имајући у виду да суд налази да је чињенично стање довољно разјашњено. Осим тога суд није нашао ниједан елемент који би у сумњу довео исказе сведока оштећених.

Суд је на главном претресу дана 07.06.2010. године одбио предлог браниоца адв.Предрага Марића, да се из списка предмета издвоје записници о испитивању сведока оштећених, од 28.05.2010. године, Жупанијског суда у Сиску, с обзиром да је повређено право окривљеног

на одбрану тиме што је Министарство Републике Хрватске одбило да да сагласност за присуствовање окр.Шпановић Милана испитивању оштећених. Наведени предлог одбијен је из разлога што суд налази да у конкретном случају није повређено право окривљеног на одбрану, имајући у виду да се суд дописом од 21.04.2010. године, обратио Министарству правосуђа Републике Хрватске ради давања сагласности за присуствовање испитивању оштећених од стране заменика тужиоца за ратне злочине, окр.Милана Шпановића и браниоца адв.Калањ Ђорђа. Дописом Министарства правосуђа Републике Хрватске, Управа за Европску унију и међународну сарадњу бр.514-05-05-01-10-58 од 21.05.2010. године дата је сагласност за присуство испитивању оштећених, заменику тужиоца за ратне злочине у Београду и адв.Калањ Ђорђу, а одбијена је сагласност за присуство окр.Милана Шпановића.

Суд је благовремено обавестио заменика тужиоца за ратне злочине, браниоца адв.Калањ Ђорђа и окр.Милана Шпановића о заказаном рочишту ради испитивања у својству сведока оштећених Квочић Јосипа, Богуновић Ђуре и Филиповић Ивана за дан 28.05.2010. године у месту пребивалишта сведока оштећених, а од стране Жупанијског суда у Сиску.

Из записника о испитивању сведока оштећених Богуновић Ђуре, Квочић Јосипа и оштећеног Ивана Филиповића Кир.320/10 од 28.05.2010. године, састављени од стране Жупанијског суда у Сиску, утврђено је да је испитивању сведока оштећених присуствовао као бранилац опт.Милана Шпановића, адв.Марко Рафај из Сиска.

С обзиром на све напред наведено, као и чињеницу да окривљени и бранилац окривљеног морају бити обавештени о врсти, времену и месту испитивању сведока оштећених, али немају никакву обавезу присуствовања, то није повређено право окривљеног на одбрану тим пре што је испитивању сведока оштећених присуствовао у својству браниоца адв.Мирко Рафај из Сиска, који је имао могућност да активно учествује у њиховом испитивању.

Суд је на главном претресу дана 07.06.2010. године, *отклонио* извођење доказа, прибављања преко библиотеке Војне академије, Борбених правила о употреби Територијалне одбране који је био на снази и примењивао се у периоду септембар 1991- јануар 1992. године, из разлога што је наведено, дописом овога суда тражено 22.04.2010. године, међутим, до завршетка овог кривичног поступка, није достављен никакав одговор.

На основу члана 196 став 4 ЗКП-а трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда.

На основу одредбе члана 206 ЗКП-а, оштећени се ради остваривања имовинско правног захтева упућују на парницу, с обзиром да подаци кривичног поступка не пружају поуздан основ за одлучивање о овим захтевима.

На основу свега напред наведеног, одлучено је као у изреци пресуде.

ЗАПИСНИЧАР
Сњежана Ивановић

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА – СУДИЈА
Винка Бераха Никићевић

ПРАВНА ПОУКА:

Против ове пресуде дозвољена је жалба
Апелационом суду у Београду,
у року од 30 дана од дана пријема
писменог отправака пресуде,
а преко овог суда.